

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра внутрішньої медицини №4

«Затверджую»
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
професор Світлана Котюжинська

ПРОГРАМА ВИБІРОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕВМАТОЛОГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки: докторів філософії на III освітньо-науковому рівні
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: 222 Медицина
(код та найменування спеціальності)

Розробники:

Зав. кафедри внутрішньої медицини №4
д.мед.н., професор Н.А. Золотарьова

Асистент кафедри внутрішньої медицини №4
к.мед.н. Соломко О.В.

Вступ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології» складена на підставі освітньо-професійної програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 31 серпня 2022 року (протокол №1).

Програму обговорено на засіданні кафедри внутрішньої медицини №4 «29» серпня 2022 р. (протокол № 1).

Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. Золотарьова Н.А.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін «30» серпня 2022 р. (протокол №1).

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін,

Завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Мацегора Н.А.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни стосується діагностики, диференційної діагностики та лікування ревматологічної патології.

Програма вибіркової навчальної дисципліни визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

Вибіркова навчальна дисципліна «Актуальні питання ревматологічної патології» складається з 4 кредитів ЄКТС (120 годин): у кожному кредиті по 15 аудиторних годин та 15 годин для самостійної роботи; усього 60 аудиторних годин та 60 годин для самостійної роботи.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології» є характерні клінічні прояви ревматологічних захворювань, сучасні методи та алгоритми діагностики та

лікування ревматологічної патології, що базуються на принципах доказової медицини.

Міждисциплінарні зв'язки: базуються на вивченні здобувачами нормальної та патологічної клінічної анатомії, гістології, загальної та клінічної патологічної фізіології, фармакології, загальної фармації та клінічної фармакології, пропедевтики внутрішніх хвороб, сімейної медицини, променевої діагностики, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формувати умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

1. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології»

1.1 Метою вибіркової навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які є здатними компетентно розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницької інноваційної діяльності при плануванні та виконанні власних досліджень та підготовки докторів філософії до якісного виконання функціональних обов'язків, пов'язаних з діагностикою, диференційною діагностикою та лікуванням ревматологічної патології.

1.2 Основними завданнями вибіркової навчальної дисципліни є:

1) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо етіології та патогенезу, факторів ризику, класифікації та основних клінічних проявів ревматологічних захворювань;

2) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань відносно сучасних лабораторних та інструментальних методів діагностики ревматологічних захворювань.

3) надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо сучасних методів діагностики та лікування ревматологічних захворювань, що базуються на принципах доказової медицини, алгоритму раціонального вибору методу лікування та призначення лікарських препаратів при ревматологічних захворюваннях.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти).

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми «Медицина» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (ОНМедУ, 2020), дисципліна забезпечує набуття аспірантами компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі медицини.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК 2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК 3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК 5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7. Вміння планувати та управляти часом.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК 2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини.

СК 3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини.

СК 4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК 5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК 6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК 7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК 8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК 9. Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

СК 10. Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН 2. Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

ПРН 3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН 4. Виявляти невирішені проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення.

ПРН 5. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН 6. Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних.

ПРН 7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини.

ПРН 8. Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

ПРН 9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.

ПРН 10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН 11. Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.

ПРН 12. Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН 13. Управляти роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

ПРН 14. Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток.

ПРН 15. Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

ПРН 16. Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

ПРН 17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідальність щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

- Етіологію, патогенез, сучасну класифікацію, фактори ризику ревматологічних захворювань;
- Клінічні прояви, особливості перебігу та можливі ускладнення ревматологічних захворювань, в тому числі особливості перебігу в різних вікових групах, гендерні, при коморбідних та поліморбідних станах;
- Сучасні методи клінічного та лабораторно-інструментального обстеження хворих з ревматологічними захворюваннями, критерії встановлення діагнозу;
- Сучасні алгоритми лікування ревматологічних захворювань, принципи раціонального вибору методів лікування, призначення базисних та симптоматичних лікарських засобів, фармакологічну характеристику основних класів лікарських препаратів та механізми їх дії.

Аспірант (здобувач) має вміти:

- Провести опитування пацієнта з ревматологічним захворюванням, виявити фактори ризику;
- Провести повне фізикальне обстеження (огляд, пальпація, перкусія, аускультация) з докладним дослідженням опорно-рухового апарату;
- Оцінити стан пацієнта для прийняття рішення про обсяг та вид оптимальної медичної допомоги, сформулювати попередній діагноз;
- Визначити необхідний об'єм обстеження з урахуванням сучасних стандартів, прогнозу захворювання та програмою диференційної діагностики хвороби;
- Інтерпретувати результати обстеження, сформулювати клінічний діагноз;
- Розробити план лікування з урахуванням особливостей перебігу хвороби та її попереднього лікування;

2. Структура вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології»

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Денна форма		
	Усього	У тому числі	
Прак.		Самост. робота	
Змістовий модуль № 1.Поширенність ревматичних хвороб, фактори ризику, сучасна класифікація. Огляд діагностичних методів, що застосовуються у ревматології.			
Актуальність вивчення ревматологічної патології. Поширеність ревматологічної патології, фактори ризику. Сучасна класифікація ревматологічних хвороб.	16	8	8
Клінічне дослідження опорно-рухового апарату. Оцінка вираженості болю та функціонального стану	12	6	6

суглобів			
<i>Змістовий модуль №2. Основні методи діагностики та лікування ревматологічних захворювань.</i>			
Біохімічні методи дослідження при ревматологічних захворюваннях. Трамбування результатів аналізів, оцінка активності хвороб. Специфічні маркери системних захворювань.	16	8	8
Інструментальні методи візуалізації в ревматології. Показання, інтерпретація результатів.	20	10	10
Додаткові методи дослідження у ревматології. Інтерпретація результатів гістологічного дослідження біоптатів. Методика проведення пункції суглобів. Трамбування результатів аналізу синовіальної рідини.	14	8	6
Оцінка даних ЕКГ та ЕХОКС у хворих ревматологічного профілю.	8	4	4
Сучасні підходи до лікування ревматичних захворювань з позиції доказової медицини. Поняття базисна терапія. Основні групи базисних препаратів.	16	8	8
Глюкокортикоїди у ревматології. Правила призначення та підбір адекватних доз глюкокортикоїдів, правила відміни терапії. Методика проведення пульс-терапії.	8	4	4
Нестероїдні протизапальні препарати у ревматології. Показання, протипоказання, принципи раціонального вибору препаратів. Локальна терапія при ревматичних захворюваннях.	10	4	6
Разом:	120	60	60

3. Теми семінарських занять вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Актуальність вивчення ревматологічної патології. Поширеність ревматичних хвороб в Україні та світі.	4
2.	Основні фактори ризику ревматологічної патології, основні фактори ризику. Сучасна класифікація ревматологічних хвороб.	4
3.	Клінічне дослідження опорно-рухового апарату. Огляд, пальпація, вимірювання.	2
4.	Дослідження об'єму та амплітуди рухів у суглобах.	4
5.	Біохімічні методи дослідження при ревматологічних захворюваннях.	4
6.	Трамбування результатів аналізів, оцінка активності захворювань.	4
7.	Інструментальні методи візуалізації в ревматології, показання, діагностична інформативність.	6
8.	Рентгенологічне дослідження суглобів, специфічні рентгенологічні ознаки при різних ревматичних захворюваннях. Рентгенологічні стадії ревматологічних захворювань.	2
9.	Магнітно-резонансна томографія, комп'ютерна томографія у	2

	ревматології.	
10.	Додаткові методи дослідження органів і систем у ревматології.	2
11.	Методи дослідження серцево-судинної, дихальної системи, нирок, шлунково-кишкового тракту, їх діагностичне значення у хворих ревматологічного профілю.	4
12.	Методика проведення пункції суглобів.	2
13.	Оцінка даних ЕКГ у ревматологічних хворих.	2
14.	Оцінка даних ЕХОКС у ревматологічних хворих.	2
15.	Сучасні підходи до лікування ревматичних захворювань з позиції доказової медицини.	4
16.	Поняття базисна терапія. Основні групи базисних препаратів.	4
17.	Правила призначення та підбір адекватних доз глюкокортикоїдів, правила відміни терапії.	2
18.	Методика проведення пульс-терапії.	2
19.	Нестероїдні протизапальні препарати у ревматології. Класифікація, основні групи препаратів, показання, протипоказання, принципи раціонального вибору препарату.	2
20.	Локальна терапія при ревматичних захворюваннях. Методика внутрішньосуглобового введення препаратів.	2
	Разом	60

4. Теми самостійних робіт вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Актуальність вивчення ревматологічної патології. Поширеність ревматологічної патології в Україні, фактори ризику, спадковість, вікові та гендерні особливості ревматичних хвороб.	4
2.	Сучасні класифікація ревматологічних хвороб.	4
3.	Оцінка вираженості болю та функціонального стану суглобів. Сучасні індекси, опитувальники, анкети.	6
4.	Специфічні маркери системних захворювань. Діагностичне значення лабораторних тестів, поняття чутливість, специфічність, позитивна/негативна діагностична цінність.	8
5.	Денситометрія, показання, оцінка результатів, індекси та коефіцієнти.	4
6.	Ультразвукове дослідження опорно-рухового апарату, показання, діагностичні можливості.	6
7.	Інтерпретація результатів гістологічного дослідження біоптатів шкіри, м'язів, синовіальної оболонки.	4
8.	Трактування результатів аналізу синовіальної рідини.	2
9.	Інтерпретація даних ЕКГ та ЕХОКС при різних ревматологічних захворюваннях.	4
10.	Основні групи базисних препаратів, схеми застосування при різних ревматичних захворюваннях.	4
11.	Основні побочні ефекти різних груп базисних препаратів, методи запобігання та корекції побічних дій.	4
12.	Глюкокортикоїди у ревматології, основні побочні ефекти, методи запобігання та корекції цих побічних ефектів.	4

13.	Нестероїдні протизапальні препарати у ревматології, основні побочні ефекти, методи запобігання та корекції цих побічних ефектів.	6
	Разом	60

5. Методи навчання

Викладання вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології» на *практичних заняттях* забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні вибіркової навчальної дисципліни забезпечується методичними розробками з самостійної роботи, наочними засобами навчання (відеолекції, презентації), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних робіт, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Підсумковий контроль не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий залік.

7. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

До підсумкового контролю (заліку) аспірант (пошукувач) допускаються лише при відсутності академічної заборгованості і середньому балу за поточну навчальну діяльність не менше 3,00.

Оцінка за дисципліну середнім арифметичним всіх поточних оцінок (розраховується як число, округлене до двох знаків після коми, наприклад, 4,76):

Отриманий середній бал за дисципліну конвертується в оцінку за 200-бальною шкалою шляхом помноження середнього арифметичного на 40. Дисципліна зараховується аспіранту (пошукувачу), якщо він набрав не менше 120 балів.

Шкала оцінювання рівня опанування дисципліни

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
185,0 - 200,0	Відмінно	5
151,0 – 184,0	Добре	4
120,0 – 150,0	Задовільно	3
<120,0	Незадовільно	2

8. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з вибіркової дисципліни «Актуальні питання ревматологічної патології».
2. Лекції з дисципліни (тексти, презентації, відео лекції).
3. Методичні розробки для аспірантів (пошукувачів) для практичних занять.
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь аспірантів.
5. Підручники та навчальні посібники.
6. Наукові роботи професорсько-викладацького складу кафедри та інших дослідників.
7. Збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, ситуаційні завдання у складі методичних розробок для студентів.
8. Алгоритми виконання основних практичних навичок та вмінь.

9. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Ревматологія [Текст] : навч. посіб. / В. Г. Псарьова, Н. М. Кириченко, О. С. Погорелова [та ін.] ; за заг. ред. Л. Н. Приступи, Г. А. Фадєєвої. - Суми : СумДУ, 2019. - 235 с. - 175-80
2. Внутрішня медицина: Ревматологія: навчальний посібник (ВНЗ післядипломної освіти) /В.Є.Кондратюк, М.Б.Джус. - К.:Медицина. 2017. - 272 с.
3. Діагностика та лікування ревматичних захворювань: навчальний посібник / А.С. Свінціцький.- К.: Видавничий дім Медкнига, 2017.–372 с.
4. Передерій В.Г. Основи внутрішньої медицини: підручник. Том 2. Захворювання системи кровообігу. Ревматичні хвороби. Захворювання нирок. Загальні питання внутрішньої медицини / Передерій В.Г., Ткач С.М.– Вінниця:Нова книга. 2018. – 640 с.
5. Внутрішні хвороби: нац. підручник. у 2 частинах. Ч 1. Розділи 1-8 /Л.В.Глушко, С.Ф.Федоров, І.М. Скрипник, М.М.Островський // за ред. Л.В.Глушка-К.:Медицина. 2019. - 680 с.

Допоміжна

1. Internal medicine

:Part 1: textbook for English-speaking students of higher medical schools / ed. by M. A. Stanislavchuk, V. K. Sierkova. - Vinnytsya : Nova Knyha, 2019. - P. 1 : Cardiology. Rheumatology. Hematology. - 407 p.

2. Family Medicine in 3 books. Book 2. Symptoms and syndromes in clinical course of Internal Diseases. / edited by O.M.Hyrina, professor L.M.Pasiyeshvili. Медицина, 2018. - 376 p.

3. Harrison's Principles of Internal Medicine Self-Assessment and Board Review, 19th Edition by Stephen L. Hauser, Charles Wiener, Anthony S. Fauci, Cynthia Brown and Dennis L. Kasper. 2017. 672 p.

4. The Johns Hopkins Internal Medicine Board Review : Certification and Recertification by Redonda Miller, Bimal Ashar, Stephen Sisson and Johns Hopkins Hospital. 2015. 720 p.

5. Фармакологія: підручник для студ. мед. ф-тів / Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. [та ін.]; за ред. проф. І.С.Чекмана. – Вид. 4-те. – Вінниця: Нова книга, 2017. – 784 с.

6. Клініко-діагностичне значення імунологічних тестів при ревматичних хворобах. Навчальний посібник. За ред. В.М. Коваленка, Н.М. Шуби – Видавництво ТОВ «Прометей», 2017. – 105 с.

7. Лікування клапанних вад серця. Посібник В.М. Коваленко, О.Г. Несукай 2017. 64с.

8. Внутрисуставное и околосуставное введение глюкокортикоидов (общие правила и техника манипуляций)./ Яременко О.Б., Тер-Вартаньян С.Х./ – Алматы (Казахстан), 2014. – 78 с.

9. Аксіальний спонділоартрит. / Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах [Електронний ресурс] //ДЕЦМОЗУ, Асоціація Ревматологів України. –2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/akn_akss.pdf

10. Остеоартроз/ Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах [Електронний ресурс] //ДЕЦМОЗУ, Асоціація Ревматологів України, Асоціація Травматологів України –2017. – Режим доступу до ресурсу: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/akn_osteo.pdf

11. Геморагічний васкуліт / Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах [Електронний ресурс] //ДЕЦМОЗУ, ГС «Українська Академія Педіатричних спеціальностей» Медична мережа «Добробут»–2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://med-expert.com.ua/journals/wp-content/uploads/2020/12/13-1.pdf>

12. Наказ МОЗ України №263 від 11.04.2014 р. «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної, третинної медичної допомоги «Ревматоїдний артрит».

10. Інформаційні ресурси

1. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Рекомендації Всеукраїнської Асоціації Ревматологів
<https://rheumahub.org.ua/>
3. Сайт Європейської антиревматичної ліги (EULAR)
(https://www.eular.org/recommendations_management.cfm)
4. Рекомендації Американського Колледжу Ревматологів (ACR)
<https://www.rheumatology.org/Annual-Meeting>
5. Ресурс з прогнозування міжлікарських взаємодій (засновано на інструкціях FDA) URL: <http://www.drugs.com>
6. Ресурс лікарських засобів «Компендіум» <http://compendium.com.ua>
7. Державний Експертний Центр МОЗ України (Накази МОЗ)
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
8. Ресурс з прогнозування міжлікарських взаємодій (базується на інструкціях FDA) URL: <http://www.drugs.com>
9. Ресурс-довідник лікарських засобів і прогнозування межлікарських взаємодій. URL: <http://www.medscape.org>